

З НАШОЇ ПОШТИ

ДИРИГЕНТ, КОМПОЗИТОР І ЗБИРАЧ ФОЛЬКЛОРУ ЯРОСЛАВ ПОЛЯНСЬКИЙ

З певним запізненням до нас надійшла сумна звістка, що в Отвоцку біля Варшави на 64 році життя помер визначний український диригент, музикознавець та композитор Ярослав Полянський, людина, яка ще за життя стала легендою.

Він народився в лемківському селі Полянах Горлицького повіту, 15 серпня 1930 р. 17-річним хлопцем його в рамках горезвісної акції «Вісла» переселено в Західну Польщу, де він зазнав жахливих митарств. Потяг до музики привів його у 1961 р. до Музичної академії ім. Шопена у Варшаві, звідки в 1964 р. його послано на річне стажування у Київ та Львів. Там він познайомився не лише з українською музикою, але й дисидентським рухом, за що потрапив у неласку влади і змушений був передчасно закінчити стажування. В тому часі, в умовах спланованої полонізації українців Польщі, він інтенсивно записував лемківські народні пісні. Понад 800 з них Я. Полянський опублікував на сторінках варшавської газети «Наше слово».

В 1972 р., коли Україною прокотилася чергова хвиля політичних арештів, він заснував у Варшаві чоловічий хор «Журавлі» із українців, розпорошених по цілій Польщі. Керувати таким хором було надзвичайно важко, бо фактично Я. Полянський з кожним членом працював індивідуально посередництвом листування і лише дуже рідко зміг скликати «Журавлів» на репетиції. Зате учасники працювали з великим завзяттям та захопленням і вже їхні перші концерти стали тріумфальними. «Журавлі» виступали не лише в Польщі, але й в Україні, Америці, Канаді та Західній Європі. Кілька концертів вони дали і на Пряшівщині, зокрема у Свиднику, Пряшеві та Кошицях.

В 1977 р. Я. Полянський при церкві отців Василіанів у Варшаві заснував Український камерний хор — молодіжний колектив, який спеціалізувався на виконанні української церковної музики. Хор дав сотні концертів, переважно в невеличких церквах, де жили українці, що роками не чули рідного слова і рідної пісні. Камерний хор часто виступав і поза межами Польщі, а в 1983 р. на Світовому фестивалі релігійної пісні в Римі здобув першу премію і став лауреатом цього престижного фестивалю. Переможцям фестивалю дав аудієнцію навіть папа римський Іоан Павло II.

Третім колективом Ярослава Полянського був хор «Тисячоліття», заснований 1988 р. Співпрацював він також з іншими хорами. Обробив майже двісті народних пісень, головним чином, лемківських, склав мелодії на десятки віршів сучасних українських поетів.

Хори Я. Полянського відіграли надзвичайно велику роль у справі відродження національної свідомості не тільки серед українців Польщі, але і в інших країнах. Їх репертуар записано на кількох грамофонних платівках та магнітофонних касетах. З цих хорів вийшло чимало диригентів.

Я. Полянський підготував до друку книжку записаних ним українських народних пісень. А записав він їх у Польщі понад п'ять тисяч (з мелодіями). Це велике багатство, яке чекає на свого дослідника.

Микола МУШИНКА

Пряшів

АРХІВ МАЙСТРА ЕТНОГРАФІЧНИХ ФОТОЗНІМКІВ

У липні 1995 р. пішов з життя відомий в колах київської інтелігенції фотограф Олександр Сланко, довголітній (з 1956 року) працівник ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України.

Олександр Анатолійович народився 20 грудня 1928 року в м. Києві у родині службовців. Родина Сланків здавна була пов'язана з Києвом: дід Олександра Анатолійовича був відомим київським кравцем. Ще з дитинства Олександра захопила фотосправа, якій він і присвятив усе своє життя. Після закінчення фабрично-заводської школи і служби зв'язківцем в армії Олександр Сланко прийшов працювати в фото- та звуколабораторію Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії. З того часу його праця стає помітною складовою частиною діяльності Інституту. У фотоархіві художника збереглися знімки з численних етнографічних експедицій (Середня Наддніпрянина, Слобожанщина, Донеччина, Поділля, Галичина, Закарпаття, Бойківщина і Гуцульщина). Тут знаходимо фото давніх церков, хат, стодол, криниць, народного одягу, народних свят по селах — численні миті із життя нашого народу. На сторінках часопису «Народна творчість та етнографія» з'явилося стільки знімків зразків народної вишивки, ткацтва, кераміки, різьблення, що з них можна б скласти розкішний фотоальбом витворів народних ремесел та декоративно-прикладного мистецтва України.

Довгі роки Олександр Анатолійович був фотолітописцем діяльності Інституту, яка була тісно пов'язана з культурним та науковим життям України. На його численних знімках залишилися увічненими Максим Рильський, Олександр Білецький, Євген Кирилук, Іван Козловський, Олесь Гончар та багато інших видатних діячів нашої науки і культури. Його фото зберігають пам'ять про працівників інституту різних поколінь, інститутські заходи — вчені ради, засідання відділів, відзначення визначних дат та ін. Олександр Анатолійович був фотоілюстратором численних праць своїх колег, досліджень з поля етнографії, фольклористики, музикознавства, антропології, серії «Українська народна поетична творчість», праць «Українці» та «Українське мистецтво». Досвідчений майстер фотосправи, Олександр Анатолійович залишив працю своїх рук у всіх ділянках українського народознавства.

Майстер пішов із життя, але залишився його багатющий архів, що відображає діяльність академічного осередку народознавства в Україні за сорок років. Будемо сподіватися, що у майбутньому українським народознавцям вдасться хоч деякі з цих фотографій видати окремою книгою.

Надія ПАЗЯК

Київ